

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 66-67

Catedrática de Filosofía

Integrante da plataforma #FilosofíaSI

carne.adan@gmail.com

ensar o ensino hoxe implica interrogármonos sobre a sociedade que desexamos para o futuro máis próximo. Pensar o ensino pasa por deternos nas causas do deseño neoliberal que impera na escola. Cada nova reforma educativa afonda máis no erro do útil, do inmediato, da primacía do saber só instrumental, do mercado como referencia ou da empregabilidade como quimera no horizonte. Todo orientándonos cara a unha sociedade individualista, falta de pluralismo e liberdade. Camiñando na dirección dunha menor presenza do pensamento e do debate crítico de ideas nas aulas. Canto maior é o discurso da utilidade no currículo escolar menor é a presenza do fundamental para aprender, como son as relacións, os tempos e os afectos que se establecen entre educadores e alumnado.

Neste contexto, algunhas materias son sacrificadas no altar da nova calidade educativa, a Filosofía é unha delas. Sen reparar na necesidade de ter un saber crítico, un saber que se cuestione os propios alicerces do coñecemento, os tecnócratas da educación colleron o bisturí lexislativo e cortaron a eito. Fóra séculos de formulación de problemas, de preguntas fundamentais para entendérmonos como seres humanos de razón. Para entendérmonos sempre nun contexto histórico que dialoga cos problemas do seu tempo, co saber científico e tecnolóxico, coas crenzas e os desexos que en nós aniñan.

A condena para a Filosofía foi o desterro educativo. Así as cousas, hai uns meses un grupo de profesoras e profesores decidimos saír á rúa e buscar apoios para que a Filosofía puidese sobrevivir nos institutos. A nosa intención era moi modesta. Pretendiamos ter as sinaturas necesarias para que o Parlamento galego enfrontase o debate sobre a pertinencia ou non do

saber filosófico. Non queriamos un debate sobre horas, sobre repartición de materias, sobre a ficticia división entre ciencias e humanidades. Buscábamos un debate global, porque no pensar non hai parcelas. As parcelas son parte dos despachos e os corredores das administracións.

O saber é un todo que necesita de diferentes métodos para coñecer os diversos planos de iso que denominamos realidade. As disciplinas do saber son formas sempre provisionais para analizar o mundo, as persoas ou as relacións. Sen reflexión sobre que é pensar, para que pensar, porque non todo pensamento é válido, que é a verdade, a realidade, a acción correcta ou incorrecta, a xustiza, a liberdade... a educación dos mozos e mozas ten unha eiva importante. Un sistema educativo que despreza o pensamento ao tempo que enche de materias de 1 ou 2 horas pode que mellore no índice PISA que mide se estamos formando traballadores dóciles e submisos ou bos consumidores, mais non mellora para nada a capacidade de análise e reflexión do alumnado. A OCDE impuxo un modelo de medición da excelencia educativa que estamos chamados a revisar ou, directamente, a combater e superar.

A escola mata a creatividade, a sorpresa, a dúbida mentres invoca a innovación e o emprendemento como palabras baleiras. Onde ficou a escola inclusiva, a que esperta conciencias críticas. Nunca foi tan certo o *dictum* kantiano de que non necesitamos ensinar filosofía senón a filosofar. O noso mundo gaña complexidade e o nihilismo neoliberal adeptos, todo dá igual porque o mercado regula a vida, tamén a docente.

Con todo, educar segue a ser moi semellante ao que entendeu Sócrates hai tanto séculos, educar é acompañar no camiño da construción dun pensamento

propio. Ningún reto é maior na vida. Ás mestras e aos mestres tocounos un momento social de desprezo do noso oficio e chegamos a interiorizalo dalgún xeito. Vivimos no imperio da produtividade e sabemos que a nosa, de existir, o será a longo prazo. A burocracia afánase por inventar táboas, estándares, competencias e unha linguaxe propia de consultora bursátil para o que é unha relación humana mediada pola sorpresa e a admiración. Por riba das leis, as programacións, a inspección non-educativa, as aulas masificadas, os horarios imposíbeis traballamos con persoas nunha etapa crucial da súa vida. Iso é un agasallo.

Educar é unha relación humana, cargada de emotividade e paixón. Implica coñecer quen tes en fronte, pasar tempo, enfadarse xuntos, rir. Implica liberar de prexuízos e medos. Por moita internet e outras ferramentas tecnolóxicas que melloren as nosas aulas, todas e todos quixeramos ser Sócrates e axudar a sacar do interior de cada alumno e alumna o mellor que leva. Para iso fai falta moito tempo e saber facer. Se os tempos do inmediato e o efémero non casan cos tempos do pensamento pode que teñamos que darlle unha volta ao imperio do inmediato que nos abafa. Se o pensamento entra a formar parte das materias inútiles, deberemos indagar quen e con que propósitos inventou esa definición. A sociedade do futuro depende de cousas tan pequenas como o amor á sabedoría.

Por todo isto saímos a defender a Filosofía. Porque queremos compartir co alumnado as preguntas máis sinxelas -sobre a xustiza, a beleza, a identidade, o coñecemento-. Esas que todos e todas nos facemos e que requiren de andamiaxes conceptuais para poder respondelas ou simplemente para volver formulalas. Porque queremos com-

partir coas Ciencias, coa Literatura, coa Historia a paixón por coñecer. Non podemos entender nin interactuar no noso tempo sen saber ciencia. Mais tampouco sen recuperar disciplinas como Filosofía ou Literatura. A Educación ten que ser liberadora e global.

Gusto de dicir que a campaña #FilosofíaSi foi unha sorpresa. Unha sorpresa para nós ao descubrir que existe tanta xente preocupada pola educación, polo seu papel moito máis alá da mera instrución. Unha sorpresa para moitas persoas que se sentiron interpeladas pola necesidade de darlle unha volta total ao ensino. No fondo só queriamos transmitir unha idea moi simple, que sen pensamento non hai liberdade. Saímos á rúa cunha mesa de cámping reclamando o activismo do pensamento como acción revolucionaria. Saímos ás redes con #ChíaPolaFilosofía e #VocesPolaFilosofía para espallar a nosa proposta no ciberespazo, nos novos contornos de pensamento e acción, resumida no lema "Penso, logo estorbo". A Filosofía naceu na Ágora e non nos despachos, nun momento tan convulso e cambiante como o noso, se cadra os e as docentes estamos chamadas a tomar as prazas e facer o único que sabemos, activismo do pensar.

Grazas a todas as persoas que apoiastes #FilosofíaSI. Seguimos pensando, estorbando.